

NJEGOV VONJ
PO DEŽJU

Cédric Sapin-Defour

NJEGOV VONJ PO DEŽJU

Prevedla Špela Žakelj

Vida
založba

*Beli dami iz potoka Montmorency.
Zaradi njenih vzponov in padcev
sem se vsak dan naučil nekaj novega.*

PREDGOVOR

Nič ni preprostejšega kot življenje s psom. Ko vstopi v prostor, je dovolj, da prisluhnete zvoku njegovih tac, ki capljajo po parketu, da začutite njegov vonj, ki rahlo prepoji hodnik v hiši, in vsak dan opazujete lebdeče kosme njegovih dlak, ki jih pušča povsod, kamor pride. Toda potem nekega večera slišite samo še tišino, vsi prostori kriče naznanjajo njegovo odsotnost in nikjer ni ničesar več, kar bi bilo treba pomesti, kar bi bilo mogoče zavonjati. In tako nekega večera, v točno določenem trenutku, globoko, vse do kosti, občutite, da je vaš pes umrl.

Od nekdanj sem čutil prav otroško veselje, ko sem gledal, kako moja psica pije, in jo poslušal, kako je vse, kar sem ji sam pripravil. Ti trenutki so bili polni življenja in veselja, ob njih sva oba občutila nekakšno pristno in vzajemno srečo. Nocoj sem pod vročo vodo pomil njeno posodo, ne vedoč, zakaj jo sploh čistim, ne vedoč, koliko časa jo drgnem.

In potem sem prebral knjigo *Njegov vonj po dežju*. In tedaj se je ta svet, ki je bil dolgo zaprt v omarah mojega spomina, začel osvobajati in stran za stranjo so se zvoki, dlake,

obiski pri veterinarju, dolgi sprehodi in vonji začeli vračati. Vonji, predvsem tisti, ki ga prinese dež, močni živalski vonji, ki jih ljudje, ki ne marajo psov, sovražijo. *Njegov vonj po dežju* je bogata, čarobna knjiga, nekakšna ljubezenska etologija, ki graciozno in elegantno pripoveduje ganljivo in preprosto zgodbo o življenju človeka in njegovega psa.

Ne vem, kaj bi rekel Cédric Sapin-Defour, avtor dela *Njegov vonj po dežju* – čeprav si lahko mislim svoje – toda od nekdanj sem mislil, da je v tako tesni zvezi pes tisti, ki vzgaja svojega »gospodarja«, in ne obratno. Tega sem se zavedel zelo zgodaj, ko sem ugotovil, da moja psica, kakor tudi veliko drugih psov, razume približno tristo besed človeškega jezika, medtem ko sem sam kljub vsej pozornosti, ki sem jo temu namenjal, komaj razločil nekaj osnovnih nians laježa. Predstavlajte si, da se je moja pisca leta in leta vsak večer okrog devetih prišla usest pred kavč in me je več minut gledala v oči ter posnemala glasove, podobne človeškim. Ljudje so mi govorili, da se jim zdi, kot da se pogovarja z mano. Niso pa vedeli, da se zares pogovarja z mano. In kadar sva bila sama, sem ji odgovarjal. Kot ujetniki lastnega jezika ljudje na vsak način poskušamo drug drugemu dokazati, da se zgolj neuspešno trudimo, da bi prekoračili ta jezikovni prepad, ki nas ločuje od pasjega jezika. Zgodba *Njegov vonj po dežju* pa na popolnoma drugačen način pripoveduje o subtilni intimnosti, o medsebojnem razumevanju, ki se lahko ustvari med človekom in psom. Pripoveduje o človekovi potrebi, da izstopi iz lastnega sveta, da pozabi

na lastno sebičnost, da se na neki način »razgali«, da lahko razume drugo bitje. Poleg tega tudi izjemno pretanjeno opisuje, kako dragocena je za človeka izkušnja, ko se uleže na tla – samo zato, da občuti srečo, ko njegov pes v spanju nasloni glavo nanj. Življenje z živaljo vas primora, da poskušate razumeti stvari, da na novo občutite prostor in čas. V trenutku, ko odprete vrata, pes zazna, kako se počutite, in še preden se zaveste, on že ve, o čem razmišljate. Ve, ali ga boste odpeljali na pohod v planine, plavat v morje ali na sprehod po plaži, in na vseh teh dolgih sprehodih, ko si vajini koraki sledijo skozi vse življenje, sta ves čas pozorna na to, kdo od vaju je žejen ali utrujen. Avtor te knjige ima lepo, zelo pomenljivo navado, kar zadeva njegovega psa: v največji vročini mu da piti od svojih ust.

Ta zgodba je dragocena prav zato, ker lepo opiše razumevanje in ljubezen, ki se razvijeta med dvema bitjema, ki sta si sicer v marsičem različni. Le eno vprašanje ostane na zadnjih straneh, ko se avtor preprosto vpraša, kdaj bo njegov ostareli bernski planšar doumel, da ga čaka smrt.

Mislím, da psom teh stvari ni treba vedeti.

In prav to jih verjetno rešuje.

Toda kljub temu nastopi konec. Najprej so tu zapisi o zaskrbljenih obiskih veterinarjev, ki dajejo vse od sebe, da bi psu podaljšali življenje, sledijo pa jim srce parajoči opisi zadnjih dni. Ko pes umre, ga človek še zadnjič pogleda, in odslej se zaveda, da se bo moral pogovarjati z nekom, ki mu ne odgovarja več. In tedaj seveda jočete, kar je popolnoma normalno.

Ko je moja psica umrla, sem jo dal upepeliti. Šel sem po njeno hladno truplo k veterinarju in jo še zadnjič z avtom odpeljal približno petdeset kilometrov daleč. Ko sem prispel, mi je neki možakar odprl prtljažna vrata, prestavil psico na voziček in mi neverjetno nežno preprosto rekel: »Nikar ne skrbite, poskrbeli bomo zanjo.« Močan pomladanski naliv mi je zameglil vid.

Njena žara skupaj s povodcem že tri leta stoji na desni strani moje pisalne mize.

Knjiga, ki je pred vami, je torej lep opis ljubečega odnosa, ki vas bo morda pripeljal do tiste nedoumljive meje, na kateri se sporazumevajo psi in ljudje. Naučili se boste neverjetnih stvari o psih in o sebi. Po mojem mnenju je ta knjiga pravi mali čudež: med branjem sem odkril, kako čudovit je zvok pasjih tac, ki tapkajo po hiši, kako lepi so nočni pogovori s psom, predvsem pa, kako dragocen je *Njegov vonj po dežju*.

Jean-Paul Dubois

PRVI DEL

I

To je nekaj takega kot pronicanje sreče.

Toda le kdo bi lahko pojasnil nepričakovano?

Dejstvo je, da do srečanj, ki nam polepšajo življenje, pride v težkih dneh in prav nič jih ne more napovedati. Živimo v banalnosti temačnega in obenem brezbarvnega vsakdana, čakajoč samo na jutrišnji dan, medtem ko se še predobro zavedamo pomanjkljivosti tega sveta, ne vedoč, da nam je usojena sreča, nato pa neko veselo naključje napove, da smo zdaj mi na vrsti in da bo izid celotne zgodbe popolnoma nenadejan.

Veliki trgovski centri niso ravno višek lepote. Carrefour v Sallanchesu ni nobena izjema. Najprej nas uduši nizek strop iz sivih plošč, ki nam daje občutek, kakor da nebo ne obstaja, kot da ga sploh ne bi pogrešali. Nato smo pod bleščečo svetlobo operacijske mize, prične se vrtanje in potem ne čutimo nicešar več. In navsezadnje je tu hrup, preveč hrupa, kajti v našem času tišina ni več zaželeno – nekdo nekje kriče daje nasvete o boljšem življenju, ki so isti za vse; lahko tavamo naokrog, se skrijemo ali se požvižgamo na

vse skupaj – povsod nas najdejo. Na vsakem koraku so na policah bleščéče stvari. Povsod okrog so ljudje, vključno z mano, navajeni tega kaosa. To so prostori, kjer vladata človeška nemilost in njena zvesta spremljevalka, brezbriznost. To so prostori, ki so prav zares brezdušni in kjer moja duša vselej otrpne.

Tu je tudi neki lokal, imenovan Pénalty, Enajstmetrovka, a bi se lahko imenoval tudi Kot; na solatno zelenih šipah je slika nogometnega gola, visokega plešastega rjavolasca v modrem, podobnega Zidanu, in bele nogometne žoge. Tu lahko človek popije sto vrst pijač, stavi, igra loto in kupi tobak; to je zakladnica odvisnosti, ki jim ni ne konca ne kraja. Tukaj vam postrežejo prežgano kavo, za katero Francozi pravijo, da je izvrstna, in ob njej eno samo kakavovo zrno, pakirano v plastiko. Pogovori ob šanku so glasni, vrtijo se predvsem okrog geopolitike; življenje je očitno znosnejše, če lahko človek vse pojasni s tem, da okrivi enega samega političnega igralca.

V roke vzamem časopis. Kadar smo sami na javnem kraju in želimo prikriti svojo samoto, pograbimo prvo neumnost, ki nam pride pod roke, in hlinimo, da je naše življenje izpolnjeno. Leta 2003 so še vedno obstajali mali lokalni oglasniki z naslovom, ki bil oznaka departmaja, v tem primeru 74. Ljudje, ki so ta oglasnik že prelistali, so na robove naččkali skice, ki so nekaj pomenile samo njim, kar jim je najbrž dobro delo. Na teh nekaj straneh oglašujejo vse mogoče, predvsem pa nemogoče. Poglobim se v oglase, jasno

je, kako je dan naperjen. Nekateri oglasi niti niso iz depart-maja Haute-Savoie, ampak so od vsepovsod.

Berem, ne da bi prav dobro vedel, kaj, preskočim veliko oglasov, od neke malenkosti za trideset evrov do neke malo večje malenkosti za tristo evrov, preletavam vse po vrsti in iščem nekaj, kar bi mi padlo v oko. In tukaj je. Na strani 6 je na vrhu na desni strani kapljica vode zamazala črke, zra-ven pa se oglašujeta rabljen tehnično brezhiben peugeot J5 za ceno po dogovoru in pa Marc, ki je prav tako rabljen in na trgu išče neustrašnega MM za skupne vroče urice. Stran 6, torej, rabljeni avtomobili, razvneti moški in on, potrpež-ljivo čakajoč, lepo vzgojen. Pes. Med dvanajstimi, nekako podobnimi si sorojenci, vsemi, sicer po vrsti, rojenimi 4. oktobra 2003. V tem svetu se vse začne z rojstvom; poja-ve so nekaj drugega. Dvanajst bernskih planšarskih psov – uboga njihova mati, ki jih je skotila tistega indijanskega poletja – dvanajst, šest samčkov in šest samičk, toda tudi tukaj, kot še kje, prevlada moški spol. Dvanajst naenkrat, čemur bi gradbinci rekli komaj znosno breme. Naročim še eno kavo. Ob šanku dama v rožnatem pod roko drži svojega pekinžana, za katerega nisem prepričan, ali sploh zna hoditi.

Želim se odmakniti od hrupa, zato odidem iz lokala na glavno alejo, kjer prav tako vlada vrvež. Nasproti mene je oglasni plakat, ki prikazuje belo peščeno plažo, neverjetno modro morje in privlačno mlado žensko, ki s širokim na-smeškom teče po plaži, na plakatu pa piše: »Ne sanjajte več

o svojem življenju, ampak živite svoje sanje.« In se za vse zakreditirajte. Ne da bi vedel, zakaj, v telefon vtipkam številko, ki je zapisana na dnu oglasa. Klic, zanos, nekaj, kar me hkrati privlači in odbija. Zdi se kot nenadna odločitev, a takšne odločitve v človeku tiho zorijo leta in ga poznajo do take mere, da se, ko jih uresniči, pojavijo kot nenaden vzgib ali resnica od nekod drugod.

Dotična gospa Château se takoj oglasi, kakor da bi dobro vedela, zakaj je zazvonil telefon. Reče mi, da so pasji mladički na voljo, razen enega, ki je že rezerviran, ampak da bodo tudi drugi hitro šli. To me nekoliko zjezi, saj si nikakor ne želim tega neprestanega pritiska naglice, sploh pa ne v tem trenutku, ki sem ga šele začel uživati. Vendar pa je bila zamišlel moja in zaradi nje bom pripravljen podleči vsakršnemu pritisku. Gospe odgovorim, da so enomesečni psički, ki so komaj shodili, še nekoliko premladi, da bi hitro šli. Ena tistih neslanih šal, ki se je poslužimo družabne nerode, ko mislimo, da je humor primerna obramba pred resničnostjo. Gospa mi odgovori z brezbriznim molkom, kakor da bi mi pritrdila. Ampak mislim, da jo razumem, izjemno dobro igra svojo vlogo; zdaj je namreč pravi trenutek, da si prihrani neprespane noči, ko mora bdeti nad pasjo mamó in njenim leglom, s telefonsko številko dežurnega veterinarja, ki jo zna na pamet; zdaj je torej čas, da izkoristi nežna čustva, ki jih človek goji do psa. Ljudje lahko brez kančka sramu trgujejo z ljubeznijo, to je tako lahko, kot da ljubezen ne bi

zahtevala ničesar v zameno. Gospe povem, da se bom zagotovo oglasil že ta konec tedna, in jo vprašam, ali ji to ustreza. Beseda *zagotovo* je morda nekoliko neprimerna, saj jasno izraža očitno dejstvo, zato ljudje raje slišijo medli *mogoče*. Pa tudi *bomo videli*, kar ni namerno dvoumno, saj je ti besedi pogosto slišati za mizo za poker, ko usodo prosimo, naj bo na naši strani.

Ko odložim slušalko, se vrnem za svojo mizico iz umeznega sivega marmorja, tja, kjer bi z veseljem videli razpravljati Sartra in Platinija. Posrka me vrtiljak nasprotujočih si čustev, od zanosa do zadržanosti, ki se čudovito spoprimeta. Zavedam se, kaj pomeni, da se bom podal tja dol, v Mâcon. V tem primeru ne gre za navaden obisk. Niti to ne bo nova priložnost za razglabljanje. Niti za odlašanje. Gre za izziv. Za srečanje dveh živih bitij, katerih zgodbi bosta na tisoče dni ubirali skupno pot. Ko govorimo o porajajoči se ljubezni, to ni kar tako. Če bo moj beli kombi zavil tja dol, to ne bo zato, da bi si samo nekaj ogledal, temveč bo tam v iskanju nečesa resničnega, z vsemi dobrimi stranmi in pomanjkljivostmi vred. In jaz bom edini odgovoren za to bitje, medtem ko on oziroma ona – kaj pa vem, kaj bo – nima nobene besede pri tem.

Nekoč sem že »imel« psa. Īko je bil čudovit kompanjon, bež labradorec z malo temnejšimi ušesi, ki so ga prejšnji lastniki (tako si pravijo nekateri, ko opisujejo svojo vez s tem premikajočim se predmetom – nekateri se imajo tudi za *gospodarje*, a kaj naj rečem na to?) klicali Slonokoščeni,

nato pa so svojo igračko, ki so jo poimenovali po slonokoščeno beli barvi, brezbrizno zapustili, saj je bil zanje pes samo nekaj, kar so si vzeli, prilastili, se hvalisali z njim, nazadnje pa so se ga naveličali. Nekega aprilskega jutra sem prišel v zavetišče v Brignaisu in ga osvobodil iz ene od številnih kletk, v katerih je bilo zaprtih še kakih sto drugih psov. Njegova barva je bila vse prej kot slonokoščena, zato po mojem mnenju psu to osladno in postavljaško ime ni pristajalo. Īko je veliko bolj ustrezalo našemu plemenskem okusu. To je bil začetek čudovite zgodbe, o koncu katere nisem želel razmišljati, saj jo je spremljalo nenehno veselje v vodi, snegu, gozdovih, ob kaminu, vedno živahno in vedno na robu, lepa radost, ki pa je bila žal kratke sape; nekega dne je, ne da bi se kaj pritoževal, začel bruhati kri, jaz pa sem vzela veliki in zanesljivi avto svojih staršev in se odpeljal v Maisons-Alfort do veterinarske klinike, edine ustanove, kjer so lahko opravili ultrazvok, to pomembno in za pse, ki v prenekaterih očeh tega niso vredni, tudi drago preiskavo. Veterinarica mi je rekla, da je psu ostalo le še nekaj mesecev življenja, da je namreč zbolel za rakom, kakor zbolimo ljudje. V nadaljevanju se je to na žalost potrdilo, saj se veterinarji žal le redko zmotijo. Na poti domov me je zajela takšna žalost, da sem na avtocesti A6 neprestano jokal, dokler mi po štirih urah ni zmanjkalo solz. Babica mi je govorila, da je treba jokati, saj je zadrževanje solza lahko še bolj boleče, in od tega nas nazadnje vse boli. Īko je spal na zadnji klopi, jaz pa sem samega sebe prepričeval, da ni

ničesar razumel, da se psi ne zavedajo, da jih čaka konec. Ljudje smo pač tako neumni, da prisegamo na pasjo jasnovidnost ali pa na njihovo nevednost, odvisno od primera do primera, samo da se lažje utešimo. Nekega jutra, potem ko sem že tisočkrat odložil to odločitev, je ljubezen zmagala nad navezanostjo. Moral sem vzeti v roke telefon in se dogovoriti za srce parajoč obisk pri najinem – njegovem in mojem – veterinarju – ter oditi sam, pobit, z ovratnico in šopom dlak, kar je edino še ostalo od njega. Nekaj centilitrov iz igle lahko ustavi življenje, ki ga nič več ne more povrniti. Mislim, da je Īko užival na tem svetu, imela sva še brezštevne načrte, vendar sva vedela, da ne moreva več odlašati.

Odtlej me vsak dan spremlja njegova odsotnost in ne zdi se mi več popolnoma normalno, da se življenje nadaljuje. Zato se dobro zavedam, za kako čustveno pomemben podvig gre. Jokal sem že z medaljo v rokah. Kdor si za spremljevalca vzame psa, sprejme nepremagljivo ljubezen, od katere ga lahko loči samo življenje: propad je iluzoren in konec neznosen. Kdor si za spremljevalca vzame psa, sprejme mimoidoče bitje, se zaveže za polno, zagotovo srečno, nepreklicno žalostno, radodarno življenje. Konec te zveze ni nobena skrivnost: bodisi živimo naprej v zanikanju bodisi si le bežno predstavljamo, kaj nas bo doletelo, a v obeh primerih nas žalost razžira in trpinči in ta nenavadni boj z bolečino se odvija sleherni dan, vse do tistega dne, ko veselje končno prevlada, to očitno dejstvo potlači in ga zaduši.

Biologija je, kot pravimo, veda o življenju, vendar nima nobene zveze s čustvi. Če kot starš ljubezen namenjate svojemu otroku, se zavedate, da vas bo otrok preživel in da se vam ne bo treba mučiti z mislijo, kako se bo končalo njegovo življenje. Če pa svojo ljubezen namenite kakšni drugi kategoriji živega bitja s povprečno življenjsko dobo, se bo po neizprosni logiki vsak mladiček nekoč približal vašim letom, jih presegel in nazadnje umrl. To se nam zdi popolnoma nelogično, neizmerno paradoksalno in hudo nesprejemljivo: smrt psa je v nasprotju z naravo. Kar pomeni, da ima ta sreča določen rok trajanja, a čeprav bi si vsak dan želeli upočasniti tok pasjega ali pospešiti tok svojega življenja, se s kronobiologijo ne moremo pogajati in dejstvo ostaja, da psi umrejo hitreje kot ljudje. Ljubitelji sivih žakojev to dobro razumejo, zato si manj otirajo oči. Ko izpostavimo svoje življenje pasji prisotnosti, vemo, da se bo sreča nekega dne prelevila v žalost, da bomo morali sprejeti to nesprejemljivo praznino med svoje brezštevne in lepe spomine, da bomo sleherno bežno sekundo doživljali sedemkrat intenzivneje, kot nam je v navadi, da bomo podlegli temu privlačnemu hitremu vrtincu, v katerem ne bomo želeli izpustiti niti trenutka, in da bomo na vso moč slavili življenje. Vsakomur, ki se tega dejstva zaveda in je dovolj pogumen, da ga sprejme, dolgujem svoje neizmerno in popolno spoštovanje.

Ko s temi mislimi v glavi izstopim iz Pénaltyja, pomislim, da je že skrajni čas, da si v življenju drznem znova

ljubiti. Na kratko se vrnem v lokal, da kupim eno tistih srečk za praskanje, saj mi horoskop ni napovedal ničesar obetajočega, zato je bil to edini način, ki sem si ga lahko izmislil, da bi se ta dan končno prevesil v mojo korist.

Zunaj trgovskega centra je lepo vreme, le kdo bi si mislil.

Znova pokličem gospo Château, ki se tudi tokrat zelo hitro oglasi. Sklenem, da bom šel tja že danes, v soboto, saj ima gospa kot vsak pošten človek pravico do nedeljskega počitka. Preden zaženem motor svojega kombija, iz kabine, v kateri je dovolj prostora tudi za velikega psa, opazujem gore. S parkirišča je krasen pogled na masiv Mont Blanca in strahospoštovanja vredno gorsko verigo Fiz, ki vabita najpogumnejše. Mislim pustim, da odtavajo, vendar si v strahu, da bi si premislil, ukažem, naj grem svojim sanjam naproti.

Nato se zberem, uporabim vse mogoče umske akrobacije, da bi pretehtal neizpodbitni cilj tega potovanja, a to je precej neenak dvoboj. Običajno se bojim razuma, a zdaj se ga oklepam. Rečem si, da je sobota zelo slab dan za sprejemanje pomembnih odločitev, ki lahko vplivajo na človekovo nadaljnje življenje. To je dan, ko se preveč zlahka prepustimo nerazumnim potezam tako z gospodarnega kot tudi simboličnega vidika. Če je bil teden, ki je za nami, vsaj malo naporen, zahtevamo svoj delež lahkotnosti in sproščenosti, in to pogosto v večji meri, kot ju potrebujemo, ter se nagibamo k skrajnostim. Drznem si celo razmišljati

o vprašanju identitete; leta 2002, ko se je Le Pen uvrstil v drugi krog predsedniških volitev, so se začele razprave o superiornih bitjih in neprepustnih mejah, skrajneži z vseh vetrov pa so nam začeli predstavljati svoja stališča, v luči katerih bi morali gledati na ta svet, in bojim se, da so Francozi pripravljani na ta poskus. Bernski planšarski pes iz Mâcona, to je prevara! Jaz, ki sem se že od otroštva napajal z alpsko kulturo, oboževal bernardince, Gastona Rébuffata in nedosegljive planike, naj bi si zdaj šel pogledat simbol bernskih kmetov na ravnice departmaja Saône-et-Loire, kar se zdi, kot da bi prodal svoje sanje in onečastil svoje prednike – iti v Zermatt bi bilo bolj primerno. A tehtnica se znova prevesi v drugo smer in spremenim prepričanje. Čeprav se ta pasma značajske ne sklada z rigidnostjo nemškega dela Švice, pa me to ne odvrne od misli na radost, ki bi mi jo v življenje lahko prinesel prav ta pes. Tečaj švicarskega franka in moja nagnjenost k združevanju nasprotij me naposled prepričata, da podležem burgundskim čarom. Življenje se rado prilagaja.

Pogledam na zemljevid. Confrançon. A40. D1079.

To se mi ne zdi tako daleč. Ne bi si mislil, da je skoraj tik na dosegu moje roke.